

הגדה ללא גבולות

הגדת קורן לפסח
מאירת בידי אמנים עם מוגבלויות
בשיתוף עמותת שק"ל

הגדה ללא גבולות
הגדת קורן לפסח
מאירת בידי אמנים עם מוגבלויות
בשיתוף עמותת שק"ל
מהדורה ראשונה, 2019

הוצאת קורן ירושלים
ת"ד 4044 ירושלים 9104001
טל: 02-6330517 פקס: 02-6330534
www.korenpub.com

© כל הזכויות על גופן קורן ועל עיצוב הטקסט שמורות
להוצאת קורן ירושלים בע"מ 1981, 2019.

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל
אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי
מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא.

מס"ב 978-965-7760-37-6 ISBN

Printed in Israel 2019

מבוא

בעולם שהולך ונהיה אינדיבידואליסטי יותר ויותר, לא פעם בליל הסדר נשאלת השאלה - מהו המצרים שלך? מהו המקום שאתה צריך לצאת ממנו? מה מצר אותך ומצר לך? התשובות עשויות לנוע מההתמודדויות הקיומיות ביותר ועד למצבי תקיעות הכי מזדמנים: המצב הכלכלי, ההמתנה לאישור רשמי או לתעודה ממשרד ממשלתי או מגוף בירוקרטי אחר, חיכוך עם בן משפחה, חבר או עמית בעבודה. נחשוב על מחסומים שאנחנו חווים, שעוקבים אחרינו מן העבר או בולמים אותנו בהווה. אנחנו מניחים שהם תוקעים אותנו מבחינה אובייקטיבית והתקווה שלנו היא שכל הבעיות האלה ייעלמו. ואנו בטוחים שהישועה האישית שלנו, הגאולה הפרטית שלנו תלויה בהשתנות הנסיבות החיצוניות.

הבעייתיות העצומה שיש בתפיסה כזאת היא באופי הדטרמיניסטי שהיא משקפת: חלק מהאנשים זוכים לתנאים אופטימליים, חלק פחות, ובמקרים רבים אין טעם לפעול אלא להמתין לישועה פרטית. אך כנגד זה הבה נזכור רגע מכריע באבטיפוס הכלל אנושי של יציאה משעבוד לגאולה: יציאת מצרים של עם ישראל. בני ישראל נצטוו עוד בהיותם עבדים לפרעה, טרם ניתקה מהם ולו חוליה אחת משלשלת הברזל, לקחת שה, הסמל של אל הנילוס לפי אמונת מצרים, ולהקריב אותו לה'. נדרש מהם לנהוג בחופש פנימי מוחלט עוד לפני שהנסיבות החיצוניות השתנו במאומה. החופש, אם כן, מתחיל מהנכונות שלנו לחיות בחופש בלי שאנחנו נגדיר את עצמנו על פי המציאות החיצונית שלנו. אנחנו עבדים רק אם אנחנו מזדהים בתוכנו עם התווית שהמציאות החיצונית מבקשת להחיל עלינו.

את ההגדה הזאת יצרו בני חורין אמתיים. אנשים עם מוגבלויות פיזיות או שכליות שהכריעו שהמגבלות האלה אינן מגדירות את מי שהם ואינן מגבילות את

מי שהם בוחרים להיות. אף שהמציאות החיצונית נשארת כפי שהיא - תסמונת דאון, אוטיזם וניוון שרירים - המאיירים בהגדה הזאת הכריעו שהם אמנים, עם מלוא החופש ליצור. לכן הם חופשיים הרבה יותר מבני אדם רבים שאין להם סיווג רשמי של מגבלה פיזית או שכלית, אך בוהים בקיר הבטון שלנגדם ומרגישים כלואים ותקועים עד שהוא יוסר.

לכבוד הוא לנו להוציא הגדה כזאת שמשלבת אנשים עם מוגבלויות בקהילה. בזכות השילוב הזה, נזכה אולי ללמוד מהאנשים הללו כיצד ניתן לראות את עצמנו יוצאים ממצרים. אוריה אלנקווה וחיה פרידמן יזמו את יצירת ההגדה; אבישי מגנצא, תמי מגר, אליהו משגב, יעל תנעמי, רקפת ברוקנטל וירדנה איילה הפיקו ועיצבו את התוכן; יפית ברוך, רפאל אנדה וסוהר פיק איירו ביצירתיות האופיינית לבני חורין את כל היצירות שתראו בהגדה.

סוהר

רפאל

יפית

בערב זה של הנחלת המורשת העתיקה שלנו לדור הבא אין מסר חיוני יותר שאותו ניתן להביע: אפשר להחליט, כמו שרבים כל כך מהעם היהודי החליטו במשך הדורות בגלויות השונות, שהגאולה שלנו תלויה בנו.

הוצאת קורן ירושלים

ביעור חמץ

אור לארבעה עשר ניסן (ואם חל בשבת - אור לשלושה עשר) בודקין את החמץ לאור הנר.
לפני הבדיקה מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל בְּעוּר חָמֵץ.

אחר הבדיקה אומרים:

כָּל חֲמִירָא וְחֲמִיעָא דְאִכָּא בְּרִשׁוּתִי
דְלֵא חֲמִתָּהּ וְדִלֵא בְעֵרְתָּהּ
לְבָטִיל וְלִהְיוּ הַפְּקָר
כְּעִפְרָא דְאָרְעָא.

ערב פסח שחרית, בשעה החמישית של היום, שורפים את החמץ ואחר כך אומרים:

כָּל חֲמִירָא וְחֲמִיעָא דְאִכָּא בְּרִשׁוּתִי
דְחֲמִתָּהּ וְדִלֵא חֲמִתָּהּ, דְבְעֵרְתָּהּ וְדִלֵא בְעֵרְתָּהּ.
לְבָטִיל וְלִהְיוּ הַפְּקָר
כְּעִפְרָא דְאָרְעָא.

עירוב תבשילין

בחוץ לארץ, אם חל ערב פסח ביום הרביעי, עושים עירוב תבשילין.
נטילים מצה ותבשיל ואומרים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרוּב.

בְּדֵן עֵרוּבָא יְהֵא שְׂרָא לָנָא לְמִיפָא וְלִבְשָׁלָא
וְלֵאֲטֻמָּנָא וְלֵאֲדִלְקָא שְׂרָגָא וְלְמַעַבְדַּבְדַּב כָּל צְרַכְנָא
מִיּוֹמָא טְבָא לְשַׁבְתָּא
לָנוּ וְלְכָל יִשְׂרָאֵל הַדְּרִים בְּעִיר הַזֹּאת.

קדש / ורחץ / כרפס / יחץ
 מגיד / רחצה / מוציא מצה
 מרור / כורך / שולחן עורך
 צפון / ברך / הלל / נרצה

קדש מווגים כוס ראשון, נוטלו ביד ימינו ומקדש (נוסח הספרדים בצבע ירוק. בשבת מוסיפים את המילים בסוגריים):

הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות כוס ראשון של ארבע כוסות.
לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל.

בראשית א

(האשכנזים מוסיפים בלחש: וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר

בראשית ב

יוֹם הַשְּׁשִׁי: וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּוֹ שָׁבַת מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים, לַעֲשׂוֹת).

סברי מרנן

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר
בָּנוּ מִכָּל עַם, וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן, וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַתִּתֵּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (שְׁבִתוֹת לְמְנוּחָה
(ו)מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, אֶת
יוֹם (הַשְּׁבִת הַזֶּה וְאֶת יוֹם) חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה

אֶת יוֹם טוֹב מְקַרָּא קִדְּשׁ הַזֶּה

זִמְן חֲרוּתָנוּ (אצל הספרדים לא רק בשבת בְּאַהֲבָה) מְקַרָּא קִדְּשׁ

זְכוֹר לַיְצִיאַת מִצְרַיִם, כִּי בָנוּ

בְּחֵרַת וְאוֹתָנוּ קִדְּשַׁתְּ

מִכָּל הָעַמִּים, (וְשִׁבַּת / וְשְׁבִתוֹת)

וּמוֹעֲדֵי קִדְּשֶׁךָ

(בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן)

בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, מְקַדֵּשׁ (הַשְּׁבִת וְ)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמִנִּים.

במוצאי שבת מוסיפים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ.
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחָל, בֵּין
 (וּבֵין) אֹר לְחֹשֶׁךְ, בֵּין (וּבֵין) יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יָמֵי
 הַמַּעֲשֶׂה, בֵּין קֹדֶשֶׁת שַׁבָּת לְקֹדֶשֶׁת יוֹם טוֹב הַבְּדִלָּה, וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי
 מְשִׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה קֹדֶשֶׁת (הַקֹּדֶשֶׁת וְהַבְּדִלָּה), הַבְּדִלָּה וְקֹדֶשֶׁת
 (וְהַקֹּדֶשֶׁת) אֶת עַמְךָ יִשְׂרָאֵל בְּקֹדְשֶׁתְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבַדֵּיל בֵּין
 קֹדֶשׁ לְחָל.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
 שֶׁהַחֵינּוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעֵנוּ לְזְמַן הַזֶּה.

שׁוֹתִים בְּהַסְבַּת שְׂמַל.

וְרוּחַץ מביאים לבעל הבית מים, נוטל ידיו ואינו מברך.

כַּרְפָּס נוטל מן הכרפס פחות מכזית, טובלו במי מלח או בחמוץ ומברך
 (מכוון לפטור בברכה זו גם את המרור):

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
 בּוֹרֵא פְרֵי הָאֲדָמָה.

אוכלים בלי הסבה.

יַחַץ מחלק את המצה האמצעית לשני חלקים.
 מצפין את החלק הגדול לאפיקומן,
 ומחזיר את החלק הקטן לבין שתי המצות השלמות.

מַגִּיד מגביה את הקערה, מראה על המצה הפרוסה שבין שתי השלמות ואומר:

הנני מוכן ומזומן לקיים המצווה לספר ביציאת מצרים.
 לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל.

הא לחמא עניא

די אַכלו אָבֿהֿתַּנָּא בַּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם
 כָּל דְּכַפִּין יִיתִי וַיְכַל, כָּל דְּצָרִיךְ יִיתִי וַיִּפְסַח
 הַשְּׁתָא הָכָא לְשָׁנָה הַבְּאָה בַּאֶרְעָא דִּישְׂרָאֵל
 הַשְּׁתָא עַבְדֵי לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּנֵי חוּרִין.

מוזגים כוס שני ומסלקים את הקערה.
 הבן שואל:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות

שְׂבָכַל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמִצָּה
 הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מִצָּה
 שְׂבָכַל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֹר יִרְקוֹת
 הַלֵּילָה הַזֶּה מָרוֹר
 שְׂבָכַל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מְטְבִילִין אֶפְלוּ פְּעַם אַחַת
 הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְּעָמִים
 שְׂבָכַל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסָבִין
 הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלְנוּ מְסָבִין

מחזירים את הקערה למקומה. עורך הסדר מגלה את המצות ואומר:

עבדים היינו

לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם

וְיֹצֵאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה.

וְאֵלֹוּ לֹא הוֹצֵיאַתִּי אֶת אֲבוֹתַי מִמִּצְרַיִם

אֲנִי וּבְנֵי אֲנִי וּבְנֵי בְנֵי אֲנִי מִשְׁעַבְדֵי הַיָּם

לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם.

וְאֵלֹוּ לֹא הוֹצֵיאַתִּי אֶת אֲבוֹתַי מִמִּצְרַיִם

אֲנִי וּבְנֵי אֲנִי וּבְנֵי בְנֵי אֲנִי מִשְׁעַבְדֵי הַיָּם

לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם.

כָּלֵנוּ חֲכָמִים

כָּלֵנוּ נְבוֹנִים

כָּלֵנוּ זְקֵנִים

כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה

מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם

וְכָל הַמְרֻבָּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הַרִי זֶה מְשַׁבֵּחַ.

